

Klasje

HRVATSKO DRUŠTVO LJUBLJANA / HRVAŠKO DRUŠTVO LJUBLJANA

9

PROSINAC/DEC.

2021

U godini korone podsjetimo
se prošlosti „Klasja”

*Blagoslovjen Božič i sretnu novu 2022. godinu
vama i vašim obiteljima želi Hrvatsko društvo Ljubljana*

*Blagoslovjen božič in srečno novo leto 2022
vam in vašim družinam želi Hrvaško društvo Ljubljana*

Klasje

HRVATSKO DRUŠTVO LJUBLJANA / HRVATSKO DRUŠTVO LJUBLJANA

KLASJE 9 | LETNIK VII | PROSINAC/DECEMBER 2021

ISSN 2386 0065

NAKLADNIK / ZALOŽNIK

HRVATSKO DRUŠTVO LJUBLJANA, BRILEJEVA ULICA 14,
1000 LJUBLJANA

ODGOVORNI UREDNIK

FILIP BOŽIĆ

UREDNIK

MILAN PAVELIĆ

LEKTORICA

MILA VUJEVIĆ

UREĐNIČKI ODBOR

ANTE PANDŽA, FILIP BOŽIĆ, MILAN PAVELIĆ

PRIJELOM I TISAK

BOEX DTP, D. O. O.

FOTOGRAFIJE

MARINKO BARIŠIĆ, MILAN PAVELIĆ, FILIP BOŽIĆ

NAKLADA

100 PRIMJERAKA

LIST JE IZAŠAO ZAHVALJUJUĆI POTPORI

Javnog sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti,
Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i
članova Hrvatskoga društva Ljubljana

Sadržaj

3. Uvodnik – Nadanje
4. Petrinja u nevolji – Potres na Banovini
7. Online izložbe – Kladare
9. Hrvatski velikani: dr. Ante Starčević –
Otac Domovine
12. Članice Hrvatskoga društva Ljubljana u
Đurđevcu
14. Poezija: Iza trepavica
16. Bojenje prostorija HDL-a na Brilejevoj
18. „Ruža hrvatska“ na festivalu „Dani slavonske
šume“ u Našicama
20. Marija Jurić Zagorka
23. Upoznajmo našu lijepu Hrvatsku
25. Mali granični prijelaz o Kići
26. Spomen bista Ljudevitu Gaju u Ljubljani
28. Imo jedna zemlja
30. Šokačko sijelo
32. Sabor hrvatske kulture u Mariboru
35. Informativni kutak o izvođenju nastave
hrvatskog jezika i kulture u Sloveniji
57. Violina
39. Kronologija aktivnosti Hrvatskoga društva
Ljubljana u 2021. godini.

Uvodnik

**Nadanje je dobar doručak, ali slaba večera.
(Francis Bacon)**

Prije godinu dana nismo zamišljali da ćemo za 12 mjeseci još uvijek trpjeli mjere protiv epidemije COVID-19, koje nam ograničuju svakodnevni život, a kamoli oblike druženja na koje smo bili navikli. Posljedično trpi i naš rad u Hrvatskom društvu Ljubljana. Mnoge su aktivnosti još uvijek svedene na minimum (primjerice broj aktivnih članova u našem jedinom organizacijskom tijelu – Izvršnog odbora), tradicionalni projekti nisu održani već drugi put, planiranje bilo kakvih susreta (među ostalim i skupštine društva) zbog zabrana postalo je nemoguće.

Ali mi Hrvati se ne damo.

Usprkos situaciji uspjeli smo odraditi brojne planirane i neplanirane akcije, počevši s onima vezanim uz potres koji je zadesilo Petrinju i Sisak krajem 2020. godine. Pored sakupljanja humanitarne pomoći u prostorijama Saveza hrvatskih društava, zahvaljujući kojem je upućeno pet kombija na pogodeno područje, u HDL-u nastavili smo prikupljati donacije u visini gotovo 2000 EUR koje smo namijenili obitelji čija je imovina uništena potresom.

Uspješno smo prijavili projekte na Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti i godišnji program rada na Ured Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan domovine. Zahvaljujući tome financijsko stanje u društvu omogućuje nam pokrivati tekuće troškove i određenu mjeru sigurnosti ubuduće.

Surađivali smo i u projektima Saveza hrvatskih društava Slovenije, tako nas je u listopadu naša sekcija Ruža hrvatska predstavila na 9. Saboru hrvatske kulture u Mariboru, a u Ljubljani smo otkrili spomenik Ljudevitu Gaju u parku Navje.

Treći je saziv dočekao Savjet vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan domovine. S radom nastavljam kao i u prva dva mandata s Đaninom Kutnjakom. U prošlosti smo predstavnike iz Slovenije birali unutar članova Saveza, ovaj put je odluku preuzele Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Sloveniji.

U studenome smo uspjeli urediti naše prostorije na Brilejevoj te se tako pripremiti na aktivnosti vezane uz rad sekcija i nastave hrvatskog jezika za djecu.

Ako sam uvodnik započelo citatom vezanim uz nadu, želim u istom duhu i završiti – s autorom koji nam je bliži i geografski i sadržajno:

A nema ljestve nade od one što je nikla iz tuge i nema ljestvih snova od onih što ih rađa bol. (Ivan Cankar)

Vesele i blagoslovljene praznike svima i do čitanja,

Filip Božić
predsjednik Hrvatskoga društva Ljubljana

Petrinja u nevolji

GLEDAJUĆI NA SVIM MEDIJIMA, od televizije do mnogih društvenih mreža, katastrofu koja je 29. prosinca 2020. zadesila Sisačko-moslavačku županiju, a posebno Sisak, Petrinju i Glinu s mnogim okolnim selima, čovjek nije mogao ostati ravnodušan i ne pokazati dobru volju da pomogne svojim sunarodnjacima. Mnoge humanitarne i druge organizacije odmah su se aktivirale, među kojima je bio i Savez hrvatskih društava u Sloveniji. Skupina volontera i članova Hrvatskoga društva Ljub-

ljana brzo je reagirala i putem telefonskih poziva i društvenih mreža počela skupljati pomoć. Prikupljanje je započelo 30. prosinca 2020. i već do podneva toga dana prostorije Hrvatskoga doma u Ljubljani počele su se popunjavati raznim potrepštinama, od hrane i pića, higijenskih proizvoda do odjeće... Toga dana bio je spreman jedan veliki kombi koji je organizirao gospodin Nikica Perković s gospodinom Milanom Pavelićem, tako da je do podneva pomoći s ostalim konvojem pomoći iz Slovenije krenula prema Petrinji. Humanitarna akcija nastavila se te je zahvaljujući dobrim ljudima prikupljeno toliko pomoći da je Hrvatski dom postao premalen. Iz Ljubljane su 2. siječnja 2021. krenuli članovi i prijatelji Hrvatskoga društva Ljubljana s četiri kombija u Petrinju, a konvoj je sadržavao namirnice,

odjeću, higijenske potrepštine i sve što je potrebno za najosnovniju prvu pomoć. Prema nekoj procjeni bilo je otprilike od 11 do 14 tona raznih proizvoda. Unaprijed je bila dogovorena lokacija s Civilnom zaštitom Grada Petrinje, tako da je osigurana i policijska pratinja do mjesta istovara pomoći. Sve prijevoze pomoći donirao je sa svojim poslovnim partnerima Nikica Perković, član Hrvatskoga društva Ljubljana.

Online izložbe „Ruže hrvatske”

TEKST:
[ANKICA PAVELIĆ](#)

AKTIVNOSTI I RAD U DRUŠTVU tijekom cijele 2021. godine bili su podređeni zdravstvenoj, odnosno epidemiološkoj situaciji u okruženju u kojem društvo radi.

Usprkos uvjetima u kojima živimo, članice sekcije „Ruža hrvatska” uspjele su u nekoliko navrata zajednički raditi i djelovati u prostorijama društva na Brilejevoj ulici 14 u Ljubljani.

Rezultati toga zalaganja i rada je sudjelovanje na dvije online izložbe u Kladarama u Republici Hrvatskoj.

Prva izložba bila je tematski određena pod nazivom „Međunarodna izložba pisаницa” u organizaciji udruge „Čuvarice kulturne baštine” Kladare. Članovi Hrvatskoga društva Ljubljana na izložbi su sudjelovali s lijepo izrađenim pisanicama. Navodimo tehnike i različite autore.

Pisanice izrađene u tehnici pečvork izradila je Irena Kužel.

Pisanice izrađene u tehnici perlice izradio je Damir Ožura.

Pisanice izrađene u tehnici čipka na batin i mramoriranje izradila je Ankica Pavelić.

U nastavku suradnje s navedenom udrugom naša sekcija se uključila i u sljedeću online izložbu koja je bila organizirana u prostorijama udruge pod nazivom „Naš hod kroz vremeplov“. U sklopu umrežavanja seoskih žena predstavljeni su stari za-

nati poput pletenja košara od šiba i ukrasa od papira, štirkanja, našivavanja i ručnoga tkanja.

Prilikom posjete Čuvaricama kulturne baštine dogovorena je buduća suradnja u njihovim prostorijama te posjet i sudjelovanje na radionicama koje će pripremiti sekcija ručnih radova „Ruža hrvatska“ u Ljubljani kada nam epidemiološka situacija to bude omogućila.

Dr. Ante Starčević – Otac Domovine

TEKST:
MILAN PAVELIĆ

ŽIVOTOPIS

Rani život i školovanje

ANTE STARČEVIĆ ROĐEN JE 1823. godine u mjestu Veliki Žitnik kod Gospića. Pučku školu pohađao je u obližnjem Klancu. Od trinaeste godine školovao ga je stric Šime Starčević i dao mu prve poduke iz hrvatskoga i latinskog jezika. Šime Starčević bio je župnik u Gospiću i već tada poznati pisac i jezikoslovac, branitelj hrvatskoga jezika i protivnik Vuka Karadžića. Godine 1839. Starčević odlazi u Zagreb gdje se školuje šest godina izdržavajući se od stričeve potpore i podučavanjem. U jesen 1843. godine u Zagrebu je završio Klasičnu gimnaziju, nakon toga odlazi u sjemenište u Senj, a potom u Peštu na studij teologije. Pohađajući gimnaziju, dodatno je usavršio latinski, njemački, mađarski, grčki i talijanski jezik. Nakon položenih ispita iz filozofije i slobodnih znanosti 1846. u Pešti je promoviran u doktora filozofije. Tada je odustao od svećeništva i odlučio se posvetiti borbi za slobodnu i suverenu Hrvatsku.

Politička djelatnost

Nakon neuspjelog pokušaja dobivanja mesta profesora filozofije i povijesti na zagrebačkoj akademiji i beogradskom sveučilištu radio je u odvjetničkom uredu Lavo-slava Šrama sve do 1861. godine. Te je godine izabran za velikoga bilježnika Riječke županije. Iste godine izabran je u Hrvatski sabor kao zastupnik iz kotara Hreljin-Grobnik, ali je 1862. godine suspendiran i kao

protivnik režima osuđen na mjesec dana zatvora. Za zastupnika u Hrvatskom saboru izabran je opet 1865. godine kao zastupnik iz zagrebačkoga petog kotara, a 1871. i 1878. kao zastupnik iz Rijeke. U Hrvatskom saboru bio je najgorljiviji zagovornik hrvatske neovisnosti, odlučno se protiveći bilo kakvim upravnim i državnim vezama Hrvatske s Austrijom i Mađarskom, gradeći tako temelje za Stranku prava, koju je 1861. osnovao s Eugenom Kvaternikom. Od svojih prvih zapisa iz 1861. pa do zadnjega govora Ante Starčević punih je 30 godina neuromorno dokazivao kako je glavna i najprječa stvar oslobođiti se austrijskog sužanstva i da za hrvatski narod nema života ni sretnije budućnosti „dok bude pod Austriom-Mađarijom”. Dosljedno je zauzimao krajnje neprijateljski stav prema „umišljotini koja se zove Austrija; u kojoj su se vlade i vladari... urotili protiv narodima”. Najvećim neprijateljima hrvatskoga naroda Starčević je smatrao habsburšku dinastiju.

Svojim govorom u Saboru 26. lipnja 1861. dr. Ante Starčević prvi je započeo snažnu i odlučnu rehabilitaciju Petra Zrinskog i Krste Frankopana te dao poticaj kultu njihove uspomene u narodu.

Godine 1863. Starčević je utamničen, a nakon izlaska iz zatvora ponovno se zaposlio u Šramovu uredu, gdje je radio do listopada 1871. Godine 1869. objavio je afirmativni članak o Osmanskom Carstvu i islamu. Nakon Kvaternikova ustanka u Rakovici ponovno je utamničen, a Stranka prava raspuštena. Godine 1878. nanovo je izabran za zastupnika u hrvatskome Saboru i ostao sve do svoje smrti 1896.

U Habsburškoj Monarhiji video je neprijatelja hrvatskoga naroda. Bio je protivnik

klera, kojemu je pripisivao krivicu za zastalost masa i službu tuđincima. Vjerovao je u sposobnost hrvatskoga naroda u upravljanju samim sobom i da suverenitet proizlazi iz nacije, naroda, a ne iz vladarske veličine postavljene tobože milošću i voljom Božjom. „Bog i Hrvati” bio je sukus Starčevićeve političke ideje. Pod utjecajem ideja francuske revolucije borio se protiv ostataka feudalizma i zalagao za demokratizaciju političkoga života. U politici se oslanjao na građanske slojeve, imućnije seljaštvo i inteligenciju. U drugoj polovici 19. stoljeća Starčević je bio najuporniji i najdosljedniji pobornik demokratskih narodnih prava i političkih sloboda. Vjerujući u narodno jedinstvo južnih Slavena, neko vrijeme smatrao je kako se to jedinstvo treba manifestirati i u jedinstvenom, hrvatskom imenu, otklanjajući svako drugo ime. Međutim, kada su se pokazali negativni rezultati tog nastojanja da svi narodi prihvate hrvatsko ime, Ante Starčević napustio je to stajalište. Tako je u listu *Sloboda* 23. ožujka 1883. izrazio svoje shvaćanje da nije važno ime, nego zajednička borba za stvaranje slobodne i samostalne države: „Glavna je stvar, da svi rade za narod i za domovinu, a neka se zovu kako im drago.”

Naslovница Starčevićeva djela *Iztočno pitanje* iz 1899.

Ideologija

U početku se Starčević zalagao i podržavao ilirski pokret, kasnije je preuzeo poglede iz francuskoga razdoblja vezana uz nacionализam i liberalizam, u pogledu na slobode i prava naroda i nacija, vjerski pluralizam i parlamentarni monarhizam. Što se tiče državnoga prava i idealnoga državnog ustroja, smatrao je da Hrvatska treba biti suverena, liberalna i nacionalna parlamentarna monarhija naspram republike u kojoj suverenost vladara dolazi iz naroda, umjesto Crkve i aristokracije.

Književno i znanstveno stvaralaštvo

Već 1845. godine Starčević se javio kao pisac u Gajevoj *Danici* s pjesmama *San i istina*, *Vjerni podložnici premilostivom kralju Ferdinandu V.*, *Dva sunca i Tužba* te proznim sastavom *Nešto o pirnih običajih u Lici*. S tim proznim sastavom Starčević je odmah zauzeo jedno od prvih mesta među prozaistima hrvatskoga preporoda uz *Pogled u Bosnu* Matije Mažuranića i *Putosvitnice* Antuna Nemčića. Ante Starčević napisao je četiri drame, od kojih je sačuvana samo druga, *Selski prorok* iz 1852. godine. Prva njegova drama, *Porin* iz 1851. godine, treća, *Ljubomir* iz 1853. godine, te četvrta, pretpostavlja se iz 1854. godine, za koju se ne zna naslov, izgubljene su. Kao nepopustljivi protivnik jezične kampanje Vuka Karadžića i njegovih stanovišta iz *Kovčekića za istoriju, jezik i običaje Srba sva tri zakona* iz 1849. godine (1. „Ako neće Hrvati da su Srbi, oni nemaju nikakvog narodnog imena.” 2. „Štokavci makar koje vjere bili i gdje stanovali mogu se po pravdi nazvati Srbima.” i 3. „Srbi svi i svuda.”) Starčević uzvraća braneći hrvatstvo hrvatskoga jezika te onda udara i po srpstvu. Tijekom zime 1849./50. Starčević je proučavao stare hrvatske književne spomenike, a Ljudevit Gaj povjerio mu je zadaću pripremanja za tisk i komentiranja opširnoga glagoljskog rukopisa, javne rasprave o razgraničenju posjeda

Rodna kuća Ante Starčevića u mjestu Veliki Žitnik

pojedinih istarskih općina, odnosno njihovih feudalnih gospodara te on 1852. godine tiska *Razvod istrianski od godine 1325.* u Arkivu za povjestnicu jugoslavensku, povijesnom časopisu Ivana Kukuljevića Sakičinskog.

sprovod s oko trideset tisuća sudionika i oko dvadeset tisuća promatrača. Spomenik Anti Starčeviću izradio je kipar Ivan Rendić, a postavljen je 11. listopada 1903.

Starčević i ekavica

Jedna je od zanimljivosti vezanih uz djela Ante Starčevića kako je on svoje knjige pisao na ekavici. Iako je bio Ličanin i izvorno ikavac, Starčević je bio za ekavicu budući da se Vuk Karadžić zalagao za jekavicu kao zajednički standard Hrvata i Srba (koji u BiH i Hrvatskoj govore jekavski, a među Srbe je, uostalom, ubrajao i Crnogorce, koji su nagašeni ijekavci), što su preko tzv. hrvatskih vukovaca prihvatili samo Hrvati. Starčević se htio tomu usprotiviti i uvesti u hrvatski jezik ekavicu (što je govor Hrvata kajkavaca i dijela čakavaca) kako bi se hrvatski jezik razlikovao od srpskoga, za koji se činilo da će u potpunosti preuzeti jekavicu.

Spomenik Anti Starčeviću u Šestinama
Prilagođeno prema: <https://hr.wikipedia.org/>

Smrt

Ante Starčević umro je 28. veljače 1896. u Zagrebu u 73. godini. Pokopan je uz crkvu Sv. Mirka na groblju u Šestinama. Bio je to

Članice Hrvatskoga društva Ljubljana u Đurđevcu, gradu picoka, i na „Picokijadi”

TEKST:
ANKICA PAVELIĆ

PRASTARA JE PRIČA O DUGOJ opsadi silne turske vojske Ulama-bega i njegovoj nakani da Đurđevčane zatočene u Starome gradu gladi prisili na predaju. Legenda govori da su ga đurđevački branitelji nadmudrili jer su po savjetu jedne starice ispalili topom u turski tabor posljednji ostatak hrane, jednog pjetlića – picoka.

Prividu izobilja u kojem se razbacuje hranom Ulama-beg je nasjeo, napustio Đurđevac, a Đurđevčanima ostavio do danas svoju kletvu. „A vi tamo, pernati junaci, što picekim bojeve bijete, ime PICOKA dovijeka nosili! PICOKIMA vas djeca zvala,

a unuci vaši ostat će PICOKI!” Oni ga s ponosom nose, a legendu o picokima već više od 40 godina scenski i spektakularno oživljavaju.

U sklopu te manifestacije odvijaju se izložba, radionice ručnih spretnosti i radova pa i kulinarske spretnosti pod nazivom „Izložba i degustacija domaćih starinskih kolača i ručnog rada udrugica žena”.

Sekcija Hrvatskoga društva Ljubljana „Ruža hrvatska” na toj manifestaciji sudjeluje već više godina, a ove je godine prikazana izrada domaćih tradicionalnih kolača i radova od domaćega tkanoga lanenog

Pogače, zlevanke, diganke i prkač

Izložba i degustacija domaćih starinskih kolača i ručnog rada udruga žena

platna. Izložba kolača i domaćih uradaka bila je postavljena u lijepo uređenom gradskom parku. Posjetioci izložbe s velikim su zanimanjem pregledavali izložene rade, a posebno zanimanje pokazali su za degustaciju domaćih kolača. I ovogodišnji posjet i izložba pokazali su da suradnja Hrvatskoga društva Ljubljana s turističkom zajednicom grada Đurđevca donosi nove vrijednosti u radu dviju prijateljskih udruga. Povratkom iz drage i gostoljubive Podravine u Ljubljani započele su nove pripreme za sljedeću izložbu i zajedničko druženje.

Gradski park

Preuzeto s: <https://www.putovnica.net/dogadanja/picokijada-durdevac>

SRCE

Popoljci sprženi
Nikada zamirisati neće
Ruke raširene neće grliti
Slana gorčina grozne jave
Suzom prokapala
U zjenicama
Ugnijezdio se užas
Nastanila se tuga
Ušutjele ptice
Na crnici plodnoj
Crvene ruže procvale
Smrću zamirisale
Crna jata gavranova
Sa istoka doletjela
Kidala i komadala
Palila i žarila
Klala
Ubijala
Do srca
Doći nisu mogla
Ono se ljubavlju naoružalo
Obuklo košulju prkosa
Ponosno životom kucalo
I još kuca
Spominje i opominje
Ima nas
Bit će nas vječno
Na pragu svome
Život pobjeđuje

Što se taje
Uspomenom na dane
Sive suzne i gorke
Na golobrade mladiće
I propupale djevojke
Na ognjište
Klupu i stol
Što susjedi oteše
Zapališe i ubijaše
Bezočno nanoseći
Krvavom rukom
Nesnosnu tešku bol
A pravda ipak pobjedu slavi
Zlu se slomio vrat
Svi kao jedan
Borili se za pravdu
Hrvat Hrvatu brat
I kada sivoća suzi
Kada zaboli davna bol
Zaborav ne smije progutati
One što dadoše svoje živote
Za novi dom
Klupu i stol
Mladi rod što ponovno stasa
Mora pamtiti i znati
Da smo se uvijek
Na svojem pragu
Borili i branili
Hrvati
Tuđe nismo nikada htjeli
Otimali nam naše
Mučili nas do boli
Uz Nebesku majku
Pravdu i istinu
Hrvatski stijeg vijori
Slobodni
Svoji na svome
Mladi morate znati
Da smo ponosni
Hrabri i smjeli
Uvijek bili Hrvati

SUZE

Sivilo gusto
Suzama sitnim prokapalo
Na granama golim
Na lišću uvelom sjaje
U srcu skrivene
Rone se u duši
Tugom i nadom

GLAZBA

Uživam
Slušajući glazbu tišine
Srce mi ispunjava milina
Duša se raduje
Ljepoti postojanja
Zvuk zvona
Dopire iz daljine
Zatreperi haljina zlatna
Ljepotica breza
Tišinu šumi
Oko mene sjaj iskona
Snaga života
Glazbe i ljubavi
Tišina glazbom progovorila

NOĆI

Sve moje noći
Pune su tebe
U njima
Uspomene naše mirišu
Ljubičicom, jasminom
I jorgovanom
Prsti prepleteni
U srcu želja živa
Da duše naše
Jednim dahom odišu

KRILA

Zamasima snažnim
Sivilo jutra sijeku
Poneka
Na oranicu mladu sleti
Nešto traži
Našavši
U visine se diže
Podsjeti me
Na nekog dalekog
Po uspomenama prebire
Traži jednu
Najdražu
Punu miline i topline
Dušu umornu od života
Da mu ugrije i osnaži
Pitam se
Hoće li je snaći

Iza spuštenih trepavica
Slike razne putuju
Možda će među njima
I jedna posebna naići
Drhtave ruke
Odmaraju se u krilu
Žedne usne
Čekaju
Da im čašu prinesu
Prolijevaju se kaplje
Kao suze neiskapane
Sakrivenе
Negdje duboko
Gdje uspomene stanuju
Možda su sada
Te drhtave ruke
Na mjestu nekom
Davnom i dalekom
Gdje je kažu
Sve ljepše i bolje
Gdje tuge i suza nema
Ipak
Ja znam i osjećam
Da još uvijek
Mene u tebi
I tebe u meni
Bar malo ima

IZA TREPAVICA

Bojenje i generalno čišćenje prostorija Hrvatskoga društva Ljubljana

HRVATSKO DRUŠTVO LJUBLJANA ima svoje prostorije i svoju adresu na Brilejevoj ulici 14 u Ljubljani. Pogodnosti koje nam daje taj položaj imaju i svoje obaveze koje treba ispunjavati i na dnevnoj osnovi i u duljem razdoblju. Situacija koja je nastala zbog epidemiološkog stanja ponukala je članove Izvršnog odbora društva na temeljito čišćenje i osvježenje kompletнnoga društvenog prostora. U sklopu tih radovaoličene su sve prostorije, kemijski su očišćene lamelne zavjese, a zatim su sve prostorije dezinficirane i temeljito očišćene. S obzirom na to da su to radovi koje nismo bili u mogućnosti odraditi sami, pristupili

smo servisu koji se tim djelatnostima profesionalno bavi. Podpredsjednik društva g. Ante Pandža po povoljnim i prihvatljivim cijenama angažirao je majstore za soboslikarske radove i servis za čišćenje prostorija, a za kemijsko čišćenje i čistionici lamelnih zavjesa pobrinuo se predsjednik Izvršnog odbora društva g. Milan Pavelić. Prije početka radova trebalo je prostorije pripremiti za to. Nakon radova trebalo je očistiti regal u velikoj prostoriji te urediti i posložiti stvari u kuhinji jer je tamo bilo puno toga nepotrebnog. Zidne ormariće koji nam služe za arhivu temeljito smo pospremili. U njima ima mesta za potrepštine koje služe našim

mladim Hrvatima koji u našem društvu dopunski uče hrvatski jezik. Naše vrijedne članice „Ruže hrvatske“ Sašenka Kazolini i Ankica Pavelić udahnule su prostorijama novi sjaj, a nakon završnoga pospremanja postavile su božićno-novogodišnju izložbu uradaka koji su nastali pod njihovim spretnim rukama iako su teška vremena

za zajedničko druženje i zajednički rad u društvenim prostorijama. Budući da se dopunska nastava hrvatskoga jezika održava svaku srijedu od 18:15 do 19:30, sekcija ručnih radova pomaknula je svoj termin na četvrtak od 18:00 do 20:00 sati.

„Ruža hrvatska” na festivalu „Dani slavonske šume” u Našicama

FESTIVAL „DANI SLAVONSKE ŠUME” tradicionalna je manifestacija koja se održava u rujnu dvadeset jednu godinu zaredom. Pokrovitelj manifestacije je Ministarstvo poljoprivrede, a organizatori su: Grad Našice, Hrvatske šume – Uprava šuma, Podružnica Našice, Ogranak Matice hrvatske u Našicama i Turistička zajednica Grada Našica.

Festival je turistička, gospodarska, kulturna, ekološka, znanstvena, gastronomска, zabavno-rekreativna i sportska manifestacija koja okuplja više od 2000 sudionika, među kojima su i članice sekcije „Ruža hrvatska” Hrvatskoga društva Ljubljana. Naše vrijedne članice tradicionalne su sudi-

onice na toj vrlo zapaženoj međunarodnoj manifestaciji. Vrijedne članice Hrvatskoga društva Ljubljana na festivalu su prikazale svoje rukotvorine i nove metode izrade. Sudjelovanje na priredbi iskoristile su za upoznavanja s drugim udrugama koje njeguju ručni rad. Upoznale smo udrugu žena iz Vojvodine koje rade i žive u Tavankutu, bave se ručnim radom, a njihov uradci napravljeni su od žitne i ražene slame. Dogovorena je buduća suradnja dviju udruga i poziv na ra-

dionice koje se planiraju održati u Ljubljani. Na ovogodišnjem i svim dosadašnjim pozivima na ovaj međunarodni festival zahvaljujemo Turističkoj zajednici grada Našice i njezinom direktoru prof. Srećku Perkoviću.

Marija Jurić Zagorka – prva hrvatska novinarka i ikona hrvatske popularne književnosti

Životopis

Marija Jurić Zagorka rođena je 2. ožujka 1873. u selu Negovec kraj Vrbovca. Iako dobrog imovnog stanja, obitelj u kojoj je bilo četvero djece (dvojica braće i sestra) živjela je, kako je Zagorka posvjedočila u autobiografskoj knjizi *Kamen na cesti* (1938), prilično nesretno. Djetinjstvo je provela u Hrvatskom zagorju, gdje je njezin otac posjedovao imanje Golubovec i upravljao imanjem Šanjugovo baruna Geze Raucha. Pučku ško-

Marija Jurić Zagorka između 1954. i 1957.

lu, u kojoj se isticala inteligencijom i nadrenošću, polazila je u Varaždinu i Zagrebu. Otac je planirao Mariju poslati na studij u Švicarsku, ali se tomu usprotivila majka. Marija je izrazila želju postati glumicom. U petnaestoj godini, pred sam završetak školovanja, napustila je Višu djevojačku školu zbog nesređenih obiteljskih odnosa. No ipak je htjela postići neko zvanje i njezina velika želja bila je postati poštaricom. Nakon šest godina školovanja u zagrebačkom Samostanu sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskog Zagorka je otišla iz Zagreba. Vratila se tek nakon sedam godina te je tu doživjela duboku starost i umrla 30. studenoga 1957.

Na inzistiranje majke krajem 1891. godine pristala je na udaju za čovjeka kojega nije poznavala, mađarskoga željezničarskog činovnika Andriju Matraja. Iako se otac protivio udaji zbog velike razlike u godinama mladenaca, nije zabranio brak te je Marija otišla sa svojim mužem u Mađarsku, u Sambotel. Muž za ideale svoje mlade žene nije imao razumijevanja. Bio je zadrti nacionalist i zagovarao je mađarizaciju Hrvatske. Ubrzo je odlučio Zagorkin književni talent unovčiti te su joj ponudili visoka i unosna namještenja odluči li se pisati u mađarskom duhu. Zbog ljubavi prema domovini odbila je tu ponudu, što uz već prisutne stare sukobe dovodi brak do završetka nakon samo tri godine, bijegom iz muževe kuće i prekidom odnosa s roditeljskim domom. Najprije je otišla ujaku u Srijemsku Mitrovicu, a zatim u Zagreb.

Otac joj je pomogao oko rastave braka, ali je majka svjedočila protiv nje, pa nije mogla dobiti alimentaciju ni povrat osobne imovine. Kasnije se udala za kolegu – novinara Slavka Vodvařku – i taj je brak trajao desetak godina, podalje od očiju javnosti. Pokopana je na Mirogoju u arkadama zaslužnih građana 4. prosinca 1957.

Novinarska karijera

Nepotpisanim člancima surađivala je 1896. godine u *Hrvatskom braniku* i *Posavskoj Hrvatskoj*, a u listopadu iste godine izašao je prvi Zagorkin članak u *Obzoru*. Članak je bio odraz rodoljubnog i društvenog revolta pod nazivom Egy Percz (*Jedan časak*). Nakon toga članka na preporuku biskupa Josipa Jurja Strossmayera ušla je u redakciju *Obzora* kao referentica za mađarsko-hrvatsku politiku, dali su joj posebnu sobu da je nitko od posjetitelja ne bi video jer je žena. Mogla je pisati što je htjela, ali anonimno. Zagorku je ta diskriminacija ljudila i vrijedala, ali je nije iznenadila. Time je započela uspon u novinarskoj karijeri. Do tog mjeseta nije došla lako. Ravnateljsko vijeće protivilo se jer su govorili da će ugled *Obzora* pasti ako publika sazna da „tamo radi neka žena“. Strossmayer se tad pokazao iskrenim kršćaninom i pravim pionirom borbe za ženska prava. Marija Jurić primljena je na njegov nalog kao politička suradnica i referentica mađarsko-hrvatske politike.

Zagorka se cijelog života žestoko borila dokazati kako ona jest netko. Izvještavala je o političkim zbivanjima, iz Sabora, bila dopisnica iz Budimpešte i Beča. Aktivno je sudjelovala u političkim borbama, bila glasna i oštra protivnica mađarizacije i germanizacije. Za vrijeme utamničenja dvojice urednika *Obzora* 1903. godine sama je uređivala list pokazavši zadivljujuću energiju i inteligenciju. Potaknula je i uređivala prvi list u Hrvatskoj namijenjen isključivo ženama – *Ženski list* – od 1925. do 1938. godine, a zatim *Hrvaticu*. Unatoč tome stalno je bila izložena podsmijehu i poniženju.

Neko vrijeme bila je urednica *Obzora*. Surađivala je i u *Vijencu* i u sarajevskoj *Nadi* te u mnogim drugim časopisima.

Literarni rad

Dok je radila kao novinarka, počela je pisati romane koji su značili društveni i nacionalni prosvjed. Prvi joj je roman bio *Roblje* (1899.), koji je zaslugom Strossmayera izlazio u *Obzoru*.

U književnosti se javila još crticom *Pod sljemenom*, koja je izlazila u *Bršjanu* 1886. godine. Pravu čitateljsku afirmaciju stekla je ciklusom romana *Grička vještica* (*Male Novine*, 1912. – 1914.). Kao rezultat autoričina prihvatanja Strossmayerova prijedloga od 1912. do 1953. napisala je i objavila dvadesetak romana. Neuklopljiva u književnost stilističku matricu vremena u kojima su se pojavljivala, Zagorkina djela nisu pratile ozbiljne književne kritike. U isto vrijeme čitatelji su s nestrpljenjem očekivali nove nastavke romana koji su izlazili u *Malim Novinama*, *Jutarnjem listu*, *Obzoru*, *Ženskom listu*, *Hrvatskom dnevniku* i *Hrvatici*. Na nagon J. J. Strossmayera počela je pisati povijesne romane i drame. Od 1910. uglavnom se posvetila pisanju romana koje je objavljivala u nastavcima u novinama i časopisima.

Pisala je komedije, romane, jednočinke i satire te time dala značaj razvoju hrvatske dramske književnosti. Njezino je scenско djelo komedija *Jalnuševčani* (1917.), koja svoje tematsko izvorište crpi iz hrvatske književne tradicije i iz hrvatske zbilje ondašnjega vremena. Nije lako odgovoriti na pitanje koliko je Zagorka napisala romana. Međutim, smatra se da je napisala oko trideset i pet, od kojih neki nisu dovršeni.

Kod čitateljstva je Zagorka bila veoma popularna. Možda joj baš zbog toga nisu bile sklone neke tadašnje književne veličine, primjerice Ksaver Šandor Gjalski, koji je njezina književna ostvarenja nazivao šund literaturom za kravarice. A zamjerke je našao i njezinu novinarskom radu. Kritika je nije cijenila, a čak ni Zagorka nije baš po-

hvalno mislila o svojoj literaturi. Kritičari su se bojali javno hvaliti njezine romane, ali je čitanost pokazala njihovu popularnost. Živjela je ispred svog vremena i postala najčitanija hrvatska spisateljica.

Tek u novije vrijeme može se govoriti o primjerenoj pozornosti koja se pridaje njezinu djelu. Možda je svijest o Zagorkinoj vrijednosti ponajbolje izrazio književnik Pavao Pavličić, koji u knjizi *Rukoljub: pisma slavnim ženama* (1995.) kaže:

„Vi ste uranili u svemu, i možda bi tek ovo bilo pravo vrijeme za vas; a mi smo tek danas svjesni koliko nam je potrebno ono što ste nam vi mogli dati.“

Djela

Povijesni romani

- Grička vještica – ciklus od 7 romana (Tajna Kravog mosta, Kontesa Nera, Malleus Maleficarum, Suparnica Marije

Marija Jurić Zagorka (Tkalčićeva ulica, Zagreb), spomenik Stjepana Gračana, 1990. godine

Terezije I, Suparnica Marije Terezije II, Dvorska kamarila, Buntovnik na prijestolju) (1912.)

- Kneginja iz Petrinjske ulice (1910.), prvi hrvatski kriminalistički roman
- Kći Lotrščaka – čarobna priča o Manduši zlatokosoj i postanku slavnog kraljevskog grada na sedam kula (1921. – 1922.)
- Gordana (1934. – 1935.)
- Kamen na cesti (1937.), Zagorkin roman-sirani životopis
- Kraljica Hrvata (1937. – 1939.)

Romani

- *Roblje* (1899.)
- *Vladko Šaretić* (1903.)
- *Republikanci* (1916.)
- Pod prezimenom Jurić Vodvařka objavila je *Crveni ocean* (1918.), socijalno-utopistički roman temeljen na događajima ruske Listopadske revolucije
- *Tozuki* (1922.)
- *Kaptolski antikrist* (1925.)
- *Modri đavo* (1926.)
- *Plameni inkvizitori* (1928.)
- *Krijeposni griješnici* (1929.)
- *Vitez slavonske ravni* (1937.)
- *Mala revolucionarka* (1939.)
- *Pustolovine novorođenog Petrice Kerempuh-a* (1940.)
- *Jadranka*, posljednje djelo, 1953.
- *Nevina u ludnici* (1957.)

Drame

- *Kalista i Doroteja*, napisala s 14 godina
- *Filip Košenski*, dramolet radničke tematičke (1904.)
- *Evica Gupčeva*, pučka drama (1905.)

Časopisi

- Godine 1925. utemeljila je *Ženski list*, prvi hrvatski ženski časopis
- *Hrvatica: časopis za ženu i dom* izlazio je kao mjesecačnik u Zagrebu od 1939. do 1941. godine, a Zagorka je bila glavna urednica

Prilagođeno prema: <https://hr.wikipedia.org/>

Upoznajmo našu lijepu Hrvatsku

TEKST:
KATICA PAVKIĆ ŠPIRANEC

ČESTO SE MOŽE ČUTI da smo mi Hrvati kao rakova djeca. Rasuti po cijelom svijetu i skoro da nema kontinenta na kojem ne bi bila naša enklavica. Valjda nam je takva soubina, da tražeći i ne nalazeći u zavičaju, tražimo dalje, u nadi da ćemo naći ljepše i bolje. U tom traženju često se poneki među nama i izgube, zaborave onu mrvicu nečega što ih na domovinu podsjeća.

Puno više je, Bogu hvala, onih koji tragači i odlazeći, kao najveću dragocjenost, domovinu u srcu ponesu. Čuvaju uspomenu na nju kao zjenicu oka, a jezik i svekoliko kulturno nasljeđe, bogaćeno novim djelima i novim stvaraocima, čvrsta su spona koja ih s domovinom povezuje.

Kad bismo se upitali je li lakše bližom ili daljom dijasporom biti, odgovor ne bi

bio ni lak ni jednostavan. Možda bi nas čak i iznenadio jer smo očekivali suprotno. Mi Hrvati koji živimo u Sloveniji često smo u opasnosti da zagrizemo u taj mamac blizine i da na kraju stignemo do onoga TAKO BLIZU, A TAKO DALEKO. Upravo su jezik i kultura naše oružje, naš štit od asimilacije i naša zvijezda vodilja na putu do cilja Hrvat biti i ostati. Povezani u kulturne udruge gojimo svoje običaje, svoju glazbu, svoj jezični i svaki drugi kulturni izričaj. Opuštamo se i veselimo u društvu s kojim nas isti korijeni vežu.

Hrvatsko kulturno društvo Ljubljana nizom svojih aktivnosti doprinosi upoznavanju naše lijepе Hrvatske. Običaj je nešto iz čega diše narodova duša, u čemu se raste i što se nikada potpuno ne zaboravlja. Oni

imaju svoj udio i u predmetima koji se koriste u raznim prigodama, a posebice u ručnim radovima. Vrijedne ruke članica sekcije ručnih radova iglom i koncem, bojom i dušom otimaju od zaborava ljepote zavičaja. Svojim uradcima vraćaju nas u lijepo urešene sobe, kuhinje sa vezenim „kuvaricama“ na zidu, a na svakoj je bila poneka duhovita poruka.

Hrvatska društva u Sloveniji surađuju s udrugama iz Hrvatske. Naše Hrvatsko društvo Ljubljana gaji višegodišnju suradnju sa udrugama iz Đurđevca i Našica, udrugom iz Rešetara i Turističkom zajednicom iz Županje.

Velike rijeke obično nastaju od malog izvora koji kasnije nabuja jer se u njega mnoge druge rječice slijevaju. Naš jezik i našu kulturu, naš nacionalni identitet i korijene lakše ćemo sačuvati i više obogatiti ako svoje stvaralačke snage ujedinimo i svi zajedno poradimo na zadaći – HRVATI: OSTATI I OPSTATI.

Mali granični prijelaz o Kići

TEKST:
KATICA PAVKIĆ ŠPIRANEC

TEŠKO JE KADA ODLAZE DRAGI LJUDI, oni koji su nam pružili toliko lijepoga, otvorili svoju dušu, dijelili s nama lijepe trenutke, činili ih još ljepšim. Uzoru, s mirisima jutra otišao je jedan pravi bećar. Široka slavonska duša i srce koje je kucalo za sve što je lijepo i dobro. Slavonac, Šokac, roker i nadasve bećar – naš Kićo. Otišao je, a ipak ostao: u pjesmama, u samo njemu svojstvenom humoru, onom između redova.

I koliko god me boli taj odlazak, jedan događaj unio je tračak radosti u tugu.

Naša, hrvatska mladež koja živi u Sloveniji, i ne samo ona, dobila je na dar divnu emisiju posvećenu Kići. Emisiju su pripremili dragi momci koji njeguju svoje korijene, jezik i kulturu, tradiciju domovine njihovih roditelja. Neki već pogađate da je to emisija Mali granični prijelaz. Jedina emisija na hrvatskom jeziku u Sloveniji koja se emitira na radiju Študent.

Antun Katalenić i Mateo Hočuršćak poklonili su nama, a i Kići, jedan lijepi mozaik. U njega su složili Kićine pjesme, svoje duhovite, a i duboke opaske, napravili emisiju dostoјnu onoga kome je posvećena.

Slušajući, srce mi se ispunilo nadom i vjerom. Nadom da će hrvatska riječ na slovenskom tlu i dalje rasti i plodove rađati, da će hrvatska kultura i dalje obogaćivati slovensku, da naša djeca i unučad neće zaboraviti da su i oni plodovi hrvatskoga stabla što raste i cvate pod slovenskim suncem.

Antun i Mateo predstavili su nam Krušnosalava Slabinca – Kiću – na jedan poseban, samo mladima svojstven način. Pokazali su da je Kićo bio omiljen svim generacijama, pa i ovima koji žive daleko od njegove Slavonije. Daleko je često i blizu. Blizu onda kada se nešto u srcu nosi, kada

se u to nešto upletu i geni. U Antunu su progovorili i slavonski geni, pa će ovaj osvrt na tu emisiju završiti Antunovim bećarcima:

**BOLESTAN SAM I NEMA MI
LIJEKA, AJDE, CURO, BUDI
APOTEKA, SAD SE CURE UDAJU
NA RATE, TRI MJESECA PA SE
KUĆI VRATE.**

Vjerujem da bi naš Kićo s velikim zadovoljstvom skupa s Antunom i Mateom zapjevao ove bećarce.

<https://radiostudent.si/dru%C5%BEeba/mali-grani%C4%8Dni-prijelaz/ki%C4%87o> je poveznica na kojoj možete poslušati ovu emisiju.

Antunu i Mateu hvala na ovom lijepom doživljaju te na svom trudu koji ulažu i svojim emisijama grade mostove kulture između svoje domovine i domovine svojih očeva, djedova i baka.

Našem Kići hvala na svemu što nam je nesebično davao, ostat će uvijek s nama kroz svoje pjesme, svoj humor, ljudsku toplinu i sve ono što krasiti velikane.

Počivaj u miru, legendi!

Milanović i Pahor otkrili spomen bistu **Ljudevitu Gaju** u Ljubljani

TEKST:
BKK/H DIREKTNO.HR

PREDSJEDNICI REPUBLIKE SLOVENIJE I REPUBLIKE HRVATSKE Borut Pahor i Zoran Milanović svečano su 18. listopada 2021. u Ljubljani otkrili spomen bistu hrvatskom preporoditelju **Ljudevitu Gaju**.

Inicijativa za postavljanje spomenika povijesnoj ličnosti koja simbolizira dugo-trajne veze dvaju naroda stigla je od hrvatskih društava u Sloveniji, a podržale su je gradske vlasti Ljubljane.

Bista, rad hrvatskoga akademskog kipara **Marijana Mirta**, postavljena je u ljubljanskom Sjevernom parku, među drugim svjetskim književnicima.

„Ovo je divna gesta kojom slavimo suradnju, suživot i dobro susjedstvo”, rekao je Pahor.

Hrvatska nema boljeg prijatelja

Predsjednik Milanović izjavio je da Hrvatska nema boljeg susjeda od Slovenije.

„Bio bih sretan kad bismo i s ostalim susjedima imali takve odnose kao sa Slovenijom”, kazao je.

Dodao je da su dvije države manje-više riješile sva pitanja, a za Gaja je rekao da

simbolizira sve ono europsko u Hrvatskoj.

Milanović i Pahor popodne su u Zagrebu svečano otkrili spomenik Francu Prešernu, pjesniku i Gajevom suvremeniku, što je slična gesta čiji su inicijatori pripadnici slovenske manjine u Hrvatskoj.

Bohorčica i gajica

Gajeva „Kratka osnova horvatsko-slavenskoga pravopisanja”, objavljena u Budimu 1830. godine, označava početak narodnoga preporodnog pokreta u Hrvatskoj u prvoj polovici 19. stoljeća.

Istaknuti hrvatski jezikoslovac, književnik i političar Ljudevit Gaj usvojio je načelo da svaki glas mora biti zabilježen jednim znakom, a pravopisna osnova koju je predložio trebala je hrvatsku književnost objediti i približiti je ostalim slavenskim narodima, osobito onima koji pišu latinicom.

Premda ilirski pokret u Hrvatskoj među Slovincima nije imao mnogo poklonika, Gajeva pravopisna reforma s upotrebom slova opremljenih dijakritičkim znakovima u slovenskim je zemljama već sredinom 19. stoljeća prevladala u upotrebi u tisku i u književnosti.

U svojim kasnijim radovima prihvatio ju je i najveći slovenski pjesnik France Prešeren, autor pjesme „Zdravica”, koja je uglazbljena kao današnja himna Republike Slovenije, premda je bio protivnik političkih ideja hrvatskih iliraca.

Sloveni tako i danas pišu svojom verzijom „gajice”, abecedom koja za razliku od hrvatske nema 30, nego 25 slova.

Prve knjige na svom jeziku Slovinci su dobili u 16. stoljeću, a tiskao ih je najprije njemačkim gotičkim slovima Primož Trubar.

No nakon toga i do konačne afirmacije gajice u slovenskoj književnosti uglavnom je dominirala bohorčica, nazvana prema protestantskom piscu, jezikoslovcu i gramičaru Adamu Bohoriču, kojom su pravila za označavanje pojedinih glasova u slovenskom jeziku uglavnom slijedila nječačku ortografiju.

Milanović i Pahor otkrili spomen bistu Ljudevitu Gaju u Ljubljani

Ima jedna zemlja

IMA JEDNA ZEMLJA U KOJOJ ŠUMI najljepše more na svijetu. U njemu se nižu otoci kao biseri u nisci. Po njoj teku bistre rijeke, a u jezerima se ogledaju vrhovi ponosnih gora. Ima u njoj i pitomih brežuljaka, cvjetnih livada i plodnih polja, a šume njezine pune su života. Ljudi su joj blage naravi, vrijedni i pošteni, vole je i brane, rade i grade, čuvaju i obogaćuju ono što su im predci ostavili.

Dio naslijedenoga blaga su i mnoge legende i priče koje se prenose iz roda u rod, postajući ljepše i bogatije. Govore o narodu koji je rastao i razvijao se, imao svoje junake i pobjede, nade i strahove, sve ono što život lijepim i bogatim, a često i teškim čini.

Taj narod se poznaće i prepoznaje po imenu Hrvati, a prelijepa zemlja u kojoj živi je Hrvatska. U svojim legendama govori o važnim događajima iz daleke prošlosti, svojim vladarima i gradovima, prirodnim ljepotama i junaštvinama. U svakoj legendi je barem zrno povijesti. Ona je bogatstvom jezika i snagom mašte prenošena s koljena na ko-

ljeno. Svaka generacija dodala je u mozaik legende svoj kamenčić i zato su ti svjedoci o prošlosti još uvijek zanimljivi i živi.

U životu svakoga naroda, pa i hrvatskoga, bilo je trenutaka u kojima se činilo da su poteškoće i patnje jače od njega, da se teško boriti protiv njih i da nestaje snage. Tada je u pomoć pritekla mašta. Snaga koju je teško usporediti s bilo čim iz običnoga, svakodnevnoga života. Mašta je rodila brojne priče, neki ih zovu pripovijetke ili bajke. Bilo kako da ih nazovemo, zajedničko im je da nemaju temelj u povijesti, u stvarnim događajima, nego su izmišljene. U njima nastupaju izvanzemaljska bića poput vila i zmajeva, ali i obični ljudi naoružani osobinama koje ovi što se sa životnim teškoćama bore nemaju. U pričama junaci obično predstavljaju dvije strane, dva svijeta, dobro i zlo, pamet ili glupost, darežljivost ili škrrost; te suprotnosti se bore i skoro uvek pobjeđuje ona pozitivna.

I legende i priče su slika iz života jednoga naroda, kroz njih pratimo razvojni put,

u njima se kroz događaje, ljudi i prirodu mogu upoznati duša naroda i njegove najvažnije osobine.

Naš hrvatski narod ima bogatu riznicu legendi i priča o svemu kroz što je prolazio i što je u njemu ostavilo traga. Osim narodnih, brojne priče su napisali i poznati hrvatski književnici. I jedne i druge svojom ljepotom još uvijek plijene pozornost. One narodne, što su se nekada prepričavale, našle su svoje mjesto u knjigama i na društvenim mrežama i tako postale življe i dostupnije.

Za nas Hrvate koji živimo izvan domovine, za našu djecu i unučad dragocjena su pomoć u nastojanju da sačuvamo svoje korijene.

Postoji više teorija o porijeklu imena Hrvat. Najčešća je ona da potiče od riječi Hrbat. Plemena Hrvata živjela su na brdovitom ozemљu Karpata u Bijeloj Hrvatskoj, između Krakova u Poljskoj i Lavova u Ukrajini. Njih su slavenska plemena u močvarnim nizinama, vjeruju neki znanstvenici, nazivala Hrbati ili Hrvati po riječi „hrbat”, koja u staroslavenskom znači vrh brijege.

Povijest Hrvatske bogata je i burna. Jadranski otoci bili su naseljeni 400 godina prije naše ere, a 295. godine rimski car Dioklecijan sagradio je svoju palaču u današnjem Splitu. Hrvati dobivamo prvoga kralja 925. godine, kada je po ukazu katoličke crkve iz Rima ustoličen kralj Tomislav. Smrću Petra Svačića na Gvozdu (današnja

Petrova gora) Hrvatska gubi samostalnost i sjedinjuje se s Mađarskom. Nakon raspada Austro-Ugarske 1918. godine Hrvatska je postala dijelom Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Godine 1941. počeo je 2. svjetski rat, u kojem je propala kraljevina i 1945. nastala je Narodna Republika Jugoslavija, kasnije se prozvala Socijalistička Republika Jugoslavija. I ona se raspala 1991. i tada je Hrvatska proglašila nezavisnost. Počela je agresija pobunjenih Srba i Jugoslavenske narodne armije i počeo je Domovinski rat u kojem je Hrvatska, zahvaljujući hrabrosti i ljubavi svojega naroda, pobijedila i sada je samostalna država.

Hrvatski jezik zamijenio je latinski i postao službeni jezik u Hrvatskoj davne 1847. godine. Njegovo ljepoti i bogatstvu doprinijele su i hrvatske legende i priče. Narodna duša u njima je progovorila i u njegove riječi utkala sve ono što joj je bilo potrebno, drago i važno.

TEKST:
KATICA PAVKIĆ ŠIRANEĆ

Šokačko sijelo u Županji

KAD IZ ZAVIČAJA ODEŠ, u srcu ga poneš. Mirisom njegovim dušu natopiš da traje, da ti miriše i uzdahe blaži. Raspoređuješ u uspomeni to svoje neprocjenjivo blago. Sanjaš, u snu slušaš, gledaš i do ponovnog sna živiš. Ja moju Hrvatsku, moju Slavoniju, moju Cvelferiju i moju Šokadiju i budna sanjam.

Čini mi se

da je njezino nebo najveće, da poput tople ponjave pokriva i čuva polja njezina, šume hrastove i sela pitoma. Da mjesec bećar namiguje na momke i cure što ašikuju kradom, da ih mama i dado ne vide. Da zvijezde silaze s njega i namještaju se na rubine i marame zlatare pa zajedno s dukatima rese ljepotu cura i snaša. A kada zadrhće žice tamburice, kada se iz grla stasitih baja izvije ona naša široka, prkosna i ponosna pjesma i suncu se u glavi zavrти. Pa kako onda sve to u srcu ne nositi, kako se ne vraćati, tijelom odlaziti i makar djelićem duše u Slavoniji ostati?

I vraćam se

Vraćam se kada god mogu, dišem i udijem dragu domaju moju. A posebno u vrijeme kada u mojoj Županji sve pjeva, igra, raduje se životu koji ovdje ne posustaje.

Vrijeme je to Šokačkoga sijela, koje je zakoračilo u drugu polovicu stoljeća, u najbolje, zrele godine. Ponudilo obilje sadržaja za svačiju dušu, svačiji ukus, želje i očekivanja.

Od ponosnih jahača na razigranim konjima koji kao da potvrđuju da se u Slavoniji još može strojevima raditi, a konje za ukras i guš držati. Da se pokaže onaj naš inat i provod, ono da se može kad se hoće usprkos svemu što nas tare.

Sajam Zlatne niti

slika je bogatstva i marljivosti mojih dragih Slavonaca iz županske Posavine i šire. Njihovoga umijeća u ručnim radovima, pčelarstvu, gastronomiji, izradi suvenira, tradicionalne odjeće i još mnogo toga. Ne znaš što bi prvo pogledao, čemu se više divio. A na večer sjaji raskoš odjeće, milina pokreta u razigranim kolima, praznik radosti i ljepote. Tri večeri folklora, pa večer izbora ljepotice Šokačkoga cvita kao krune raskoši koju smo mogli gledati, slušati, u njoj uživati.

Pjesnici svoju Slavoniju stihom pozdravljaju. I oni na Sijelo dolaze. Kako oni „veliki i odrasli” tako i najmlađi, na Malo pjesničko sijelo. Na oba se ima što čuti, uživati u ljepoti stiha, milini izričaja, našoj dragoj riči domaćoj.

Poklade

Na kraju, Poklade su i ludi su dani te se i županjskim ulicama pokladna povorka prošeta. Dan ranije, da ne zaboravim, obavi se i tradicionalna svinjokolja, na sve misle organizatori Sijela. Veliki je to projekt i veliki posao. Puno ljudi u svemu sudjeluje, dodaje svoj kamenčić u mozaik uspjeha Sijela. A svako je bolje i bogatije od onoga prije njega.

Tri mušketira

Ovdje ću spomenuti tri mušketira koji su mi se nekako najviše urezali u pamćenje. Nažalost napustio nas je Mirko Bačić, direktor Turističke zajednice Županja, čije su prijaznlost, društvenost, komunikativnost i još mnogo toga sezale i preko granica Lipe naše. Imao je viziju, i znao kako ljepoticu Županju i okolicu pokazati gostima, privući ih da uživaju u njezinoj bogatoj ponudi. Ivica Iva Oršolić medijski mag, voditelj festivala, priredbi, sijela, radijskih emisija. Svojim šarmom, govorom riječju i „između redova“ pravi je županjski brend. A, kako ono kažu, šećer dolazi na kraju. Franjo Škegro, vlasnik prekrasnog Škegrinoga stana, pa Suvenirnice Škegro i, što je za nas u dijaspori najvažnije, snimi sve što se događa, otima zaboravu ovu našu ljepotu i raskoš.

Hvala im svima i ponosna sam što ih poznam i što su mi omogućili da u svemu uživam. Što reći, nego dođite na koje Šokačko sijelo u Županji. Neće vam biti žao. A ima Županja preko cijele godine puno ljepote i bogatstva pokazati, ponuditi da uživate i zahvalite Bogu što je stvorio takav raj na zemlji.

Sabor hrvatske kulture u Mariboru, 23. 10. 2021.

TEKST:
KORALJKA ČEH,
PREDSJEDNICA HKDM

JESEN SE TIHO PRIKRALA u naš grad podno Pohorja i prirodu obojila prekrasnim nijansama crvene i žute. Idealna scenografija za topao doček priatelja iz hrvatskih društava diljem Slovenije.

U jedno takvo subotnje jesensko jutro, nakon godinu i pol dana čekanja, nadanja, planiranja, bojazni hoće li nam pandemija dopustiti održavanje, ipak smo uspjeli organizirati 9. sabor hrvatske kulture.

Sabor hrvatske kulture je manifestacija koja predstavlja rad i stvaranje hrvatskih društava u Sloveniji. Radi se o društvima koja njeguju hrvatsko porijeklo i identitet

kroz folklor, pjesmu, poeziju, umjetničko stvaranje i gastronomiju.

Upravo zbog navedene situacije povezane s pandemijom bolesti COVID-19, 2020. godine planiran sabor hrvatske kulture u Mariboru nije se održao. U želji da susret hrvatskih društava iz Slovenije ipak nastavi svoj kontinuitet i tradiciju, da ponovno stisnemo ruku našim priateljima iz drugih dijelova Slovenije i Hrvatske te izmijenimo ideje, želje i nadanja, odlučili smo biti hrabri i ustrajniji.

Savez hrvatskih društava u Sloveniji, kao glavni organizator sabora, te ovogodiš-

nji domaćini Hrvatsko kulturno društvo u Mariboru te Kulturno društvo Matica hrvatska Maribor, dogovorili smo da će se sabor održati u jesen 2021.

Način izvođenja manifestacije prilagodili smo epidemiološkoj situaciji te 9. sabor hrvatske kulture održali na svježem zraku, u atriju Vetrinjskog dvora, u samom centru Maribora. Hrvatskim društvima smo omogućili da predstave svoj rad na štandovima s izlošcima koji predstavljaju djelovanje njihovih sekcija, a na pozornici su se predstavili svojim glazbenim umijećem.

Na 9. saboru hrvatske kulture u Mariboru predstavilo se svih jedanaest hrvatskih društava:

1. HRVATSKO KULTURNO DRUŠTVO MEĐIMURJE LJUBLJANA
2. KULTURNO DRUŠTVO MEĐIMURJE VELENJE
3. HRVATSKO KULTURNO DRUŠTVO POMURJE - LENDAVA
4. MEĐIMURSKO KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO IVAN CAR
5. HRVATSKO KULTURNO DRUŠTVO VELENJE
6. HRVATSKO DRUŠTVO LJUBLJANA
7. HRVATSKA KULTURNI UDRUGA NOVO MESTO
8. HRVATSKO KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO KOMUŠINA-ŠKOFJA LOKA
9. HRVATSKO DRUŠTVO ISTRA PIRAN
10. KULTURNO DRUŠTVO MATICA HRVATSKA MARIBOR
11. HRVATSKO KULTURNO DRUŠTVO MARIBOR

Svojim prisustvom ovaj su događaj uveličali visoki gosti: mr. sc. Boris Grigić, veleposlanik Republike Hrvatske u Republici Sloveniji, g. Dario Magdić, zamjenik Državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, gđa. Romana Franulović-Bušić, opunomoćena

ministrice te počasni konzul Republike Hrvatske u Mariboru dr. sc. Šime Ivanjko.

Hrvatska društva u Sloveniji njeguju hrvatski identitet putem raznih sekcija, zato je atrij Vetrinjskog dvora u Mariboru bio ispunjen šarenilom njihovog stvaralaštva.

Sabor su svojim nastupom započeli domaćini s klapom Dalmari, koja djeluje u okviru HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA MARIBOR.

HRVATSKO KULTURNO DRUŠTVO POMURJE – LENDAVA na pozornici su predstavili Tamburaši HKD Pomurje, koji djeluju u sklopu Folklornog ansambla HKD Pomurje kao glazbena pratnja folklornih koreografija ili samostalno kao tamburaška skupina.

Tamburaši HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA MEĐIMURJE LJUBLJANA odsvirali i otpjevali su pjesme iz raznih dijelova Hrvatske.

HRVATSKO DRUŠTVO ISTRA-PIRAN predstavio je pjevački zbor Lavanda, a MEĐIMURSKO KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO IVAN CAR pjevačka grupa Fijolice.

KULTURNO DRUŠTVO MEĐIMURJE VELENJE nastupilo je s tamburaškom skupinom i Recitalom koji je izveo Josip Marković, član dramske skupine.

HRVATSKA KULTURNA UDRUGA NOVO

MESTO predstavila je folklornu, tamburašku, novinarsku, turističko-gastronomsku aktivnost i ručne radove.

HRVATSKO DRUŠTVO LJUBLJANA predstavilo se izložbom sekcije ručnih radova „Ruža hrvatska“ te uradcima iz različitih materijala i rađenih u različitim tehnikama.

HRVATSKO KULTURNO DRUŠTVO VELENJE predstavili su raznovrsnu kuhinju i narodne nošnje koje pripremaju za velike blagdane.

Uz predstavljanje svojih sekcija HRVATSKO KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO KOMUŠINA ŠKOFJA LOKA razveselilo je sve prisutne svojim tradicionalnim slasticama.

Kulturno umjetnički program zaključili su domaćini HRVATSKO DRUŠTVO MATICA HRVATSKA MARIBOR lirskim videom Povratak.

Pjesmom, plesom i predstavljanjem raznih aktivnosti Hrvata u Sloveniji, htjeli smo upozoriti na raznovrsnost našeg društva, na bogatu nacionalnu lepezu građana koji stvaraju u slovenskom društvu i oplemenjuju ga svojim sadržajem.

S osmijehom na licu, uz dobru kapljicu, zagrljaj, sa zadovoljstvom u srcima i pjesmom na usnama priveli smo kraju još jedno uspješno druženje Hrvata u Sloveniji.

Informativni kutak o izvođenju nastave hrvatskog jezika i kulture u Sloveniji

TEKST:
MELITA JUŠIĆ
UČITELJICA

Tko organizira nastavu:

- Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske

Tko provodi nastavu hrvatskog jezika i kulture:

- učitelj koji je sklopio ugovor za obavljanje poslova izvođenja nastave

Tko su važni saveznici provođenja nastave:

- škole na teritoriju Slovenije
- hrvatske udruge
- Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Republici Sloveniji

Kome je nastava namijenjena:

- djeci kojoj je hrvatski jezik obiteljski jezik
- djeci koja žele učiti hrvatski jezik i upoznati hrvatsku kulturu, a za to imaju potrebno jezično predznanje

Dob djece:

- od prvog razreda osnovne škole pa do kraja srednje škole

Gdje je organizirana nastava:

- u prostorijama osnovnih i srednjih škola
- u prostorijama hrvatskih udruga
- pri mjesnim knjižnicama

Kako je organizirana nastava:

- prema razinama (prva razina 1–4 razred, druga razina 5–9 razred, treća razina 1–4 razred srednje škole)
- prema sposobnostima, interesu, motivaciji i potrebama učenika

Što djeca i mlađi uče:

- putem glazbe, likovnog izražavanja te povijesnih, zemljopisnih i književnih sadržaja uče hrvatski jezik i proširuju znanja o domovini

Trajanje nastave:

- jednom tjedno po dva školska sata
- od rujna do lipnja tekuće školske knjige

Što učenici dobivaju polazeći hrvatsku nastavu:

- učenici aktivno žive na hrvatskom jeziku
- učenje se provodi u brojčano malim grupama
- besplatno je
- na kraju školske godine polaznici dobivaju učeničku knjižicu ili svjedodžbu s evaluacijom

Za sve podrobnije informacije pišite na e-mail: jusicmelita@gmail.com

Pozdravljam vas riječima:

Jezik je hranitelj naroda. Dokle god živi jezik, dотle živi i narod.

Violina

TEKST:
KATICA PAVKIĆ ŠPIRANEC

BLAGA SVJETLOST JESENJEGA PREDVEČERJA razljeva se po sobi. Nekoliko nestošnih zraka poigrava se na policama starinskoga ormara, na kutiji tamno crvene boje i otvorenoj knjizi pokraj nje. Pogleda li se pobliže, vidjet će se da je to album sa stariim, blijedim slikama.

U naslonjaču, poprilično izlizanih pozlaćenih šara, ugodno zavaljena sjedi Marija. Jedna zraka se poigrava s njezinom srebrenom kosom, a zatim, razigrana i nestošna, prilazi i na stare, smežurane ruke koje se poput umornih ptica odmaraju u krilu i pomiluje ih. Ispod dugih, injem godina posutih trepavica klizi sjajna kaplja i polako traži mjesto u nekoj od bora na nekada mladom i lijepom licu. I sada je na svoj način lijepo jer godine su na njemu ispisale blagost i milinu, neku mirnu i spokojnu opuštenost čija je kruna osmijeh na napola otvorenim i još uvijek svježim usnama.

Ma koliko se trudila, razigrana zraka nije narušila blaženi mir u koji je Marija utočnula. Ništa ga ne bi narušiti moglo jer to su trenutci samo njezini, kojima se ona, kao po obredu, svakoga dana, godinama predaje, koji je odnose tamo gdje je sudbina pustila nije, a ona nije našla ni snage ni volje da se borи s vjetrenjačama koje život kroje.

U tim trenutcima ona se vrati na mjesto gdje su joj dio srca i sva duša ostali.

Ponovno osjeti poznate mirise, pomiluju je poznate boje, razvesele dragi zvuci. Zvuci pomiješani s razdraganim glasovima, čija se jeka gubi negdje na kraju velike dvorane. Osjeti i nježni, lagani dodir ruke na svojem ramenu i dragi, poznati miris koji nikada zaboravila nije. Druga ruka nježno je uhvati pod ruku i povuče iz dvorane. Na svjetlo, na svjež zrak, u sjenu lipa koje opojno mirišu i pjesmu ptica koje se životu raduju.

Polako, ujednačenim koracima idu i ne

govore. Samo gledaju i slušaju, a iz daljine dopire šum koji kao da ih zove k sebi.

Šume dvije rijeke, jedna tek stigla na cilj, a druga, široka i moćna, dočekala je nježnim valovima, kao da je grli zagrljajem koji neće prestati. I neće jer se pridošla rijeka kao nevjesta utopila u zagrljaju dragana svoga i zajedno nastavljuju put do mora koje ne zovu plavo nego Crno. Tko zna zašto Crno? Rijeke koje zagrljene k njemu hrle za ime njegovo ne haju, sjedinjene i sretne žure da u njemu beskrajni mir i spokoj nađu.

Dvoje mladih nošeno nekom unutrašnjom snagom prema mjestu koje je samo njihovo bilo još uvijek u tišini koračaju.

Kad stigoše do male klupe u sjeni bokora procvalih ruža, sjedoše i samo blaženi izraz na licima odavao je da su na cilj dospjeli.

Prsti se tražili i spleli, naslonjeni jedno na drugo gledaju susret dviju rijeka, zagrljavaj koji vječnim postade.

Za njih kao da je vrijeme stalo, kao da su se i oni željni vječite blizine s rijekama stopiti htjeli. Tišinu koja ih je obavijala prekidao je samo šum vode, a onda i jedna golubica koja je, dozivajući goluba, i njih podsjetila da je vrijeme da se kući ide.

Nešto su tiho šaputali i onda žurnim koracima otišli svatko na svoju stranu.

Ni slutili nisu da će uskoro svatko svojim putem zakoračiti. Putem koji nisu izabrali oni, nego netko moćan, a nevidljiv, što subbine ljudske kroji.

Taj netko ima različita imena i različita lica. Nekad je vjera, drugi put običaj i tradicija, a najčešće sve što čini jedan narod i sve ono što ga od drugoga razlikuje i te razlike ponekad su tako velike da ih ni najsnažnija ljubav pobijediti ne može.

A ljubav dvoje mlađih glazbenika, članova velikoga orkeстра, bila je prava, iskrena i velika. Voljeli su oni jedno drugo, voljeli glazbu, kojoj su se nesrećno predavali, koja ih je nosila u čarobni svijet ljepote i dobrote. Nisu ni pomislili da postoji nešto što bi tu ljubav, taj sklad i ljepotu narušiti moglo.

A bilo je nešto jače od svega što su oni poznavali i voljeli, nešto što vjekovima od ljudi zvijeri čini, što život mrvi i gazi, pali i žari. To nešto bio je rat.

Rat koji je gluhan za nježne zvuke violine, koji ne osjeća miris jorgovana i ne čuje pjesmu ptica. On samo čuje pucnjavu i jauke, osjeća miris dima i dah smrti.

Mladi glazbenik je svoju violinu zamijenio puškom. I ona je bila glatka i sjajna, ali nije disala ljepotom kao violina, nego je sijala smrt.

Djevojka, koja je ostala sama na klupi pokraj dviju rijeka, trudila se da razumije okrutnost onoga što se dešava, ali joj nije uspijevalo. Utjehu joj je pružala violina. Kada je svirala njihove najdraže skladbe, činilo joj se da je njezin dragi čuje.

Neman rata najela se i vatre i smrti, umorila se od razaranja i sijanja zla i završila.

Marija je čekala da se njezin Marko vrati. A njega nije bilo. Govorilo se da je u logoru. Kad su se iz logora svi vratili, rečeno joj je da se Marko broji među nestale. I tako je ostalo.

Prošao joj je skoro sav život u čekanju da sazna gdje je nestao, da možda netko tko zna, a neće da kaže, otkrije istinu o njezinom Marku, ma kako bolna istina bila.

Ostala joj je Markova violina. Svoju je poklonila jednoj nadarenoj djevojčici, a ova Markova je kao dobri duh s njom dijelila sve trenutke.

U sobu se spustila tama. Samo su se vidjeli obrisi predmeta. Tišinu je prekinuo nečiji preglasno navijen radio. Bila je skladba u kojoj je prednjačila violina.

Marija se prenula. Polako je ustala iz naslonjača, istegnutih ruku došla do prekidača na zidu i mlječna svjetlost okupala je sobu.

Protrljavši oči osmijehnula se i skoro mладalačkim korakom uputila prema ormari. Uzela je tamno crvenu kutiju, pomilovala je i otvorila. U njoj je bila violina, dragi predmet Markove ljubavi. Nježno ju je podragala, svaku strunu posebno pogledala, gudalo prislonila usnama u nekom samoj njoj znanom poljupcu.

Poljupcu koji je poslala tamo gdje su „nestali” ostali. Poljupcu kojim je molila i sudbinu i Boga da joj pomognu i da dok je živa sazna nešto više o svojoj jedinoj ljubavi.

Ispravila se, namjestila violinu i počela svirati. Sobi su ispunili nježni zvuci. Violina je jecala i stopila se s Marijinom tugom, čežnjom, uspomenama i nadama.

Drhtale su strune pod dodirima gudala kao što drhti mlađo zaljubljeno tijelo kada ga dotakne najdraža ruka.

Slali su Marijino srce i Markova violina zvuke pune miline, vjere u ljepotu i dobrotu, svima. I onima što možda znaju pa ne otkrivaju gdje su „nestali”, i onima što puštaju sa lanca i hrane zvijer koja se rat zove, a i onima koji kao ona i Marko zagrljeni šeću, sviraju u svoje violine, vole se i životu raduju.

Svima njima Marijina duša i Markova violina skoro svaki dan poručuju da su ljubav i dobrota od svakoga zla jače.

Da zvuci violine do srca sežu i u njemu plamenitost bude. Da još uvijek ima nade za svijet u kojem će ljubav cvasti i dobrotu rađati, a violine nikada tužne skladbe svirati neće.

Aktivnosti Hrvatskoga društva Ljubljana u 2021. godini

TEKST:
MILAN PAVELIĆ

Zbog mjera protiv bolesti COVID-19 prostorije našeg društva nismo mogli koristiti veći dio godine.

U tako specifičnim uvjetima uspjeli smo odraditi ono osnovno da društvo normalno živi i djeluje.

Siječanj: Prikupljanje i prijevoz donacija za potresom obuhvaćenu Banovinu

Veljača: Analiza i prijava projekata za JSKD

Ožujak: Radionice sekcije „Ruža hrvatska”

Travanj: Sudjelovanje sekcije „Ruža hrvatska” na uskrsnoj online izložbi kod udruge „Čuvarice kulturne baštine” Kladare

Svibanj: Posjet i obilježavanje Crngroba

Lipanj: Izložba ručnih radova sekcije „Ruža hrvatska” na Picokijadi u Đurđevcu

Rujan: Sekcija „Ruža hrvatska” svojim rukotvorinama sudjeluje na Danim slavonske šume u Našicama

Listopad: Organizacija i početak dopunske škole hrvatskog jezika u prostorijama Hrvatskog društva Ljubljana, Brilejeva 14

Studeni: Obnova prostorija HDL-a. U sklopu obnove održeno je više aktivnosti:

- promjena brojila za toplu vodu,
- detaljno čišćenje prostorija,
- pranje zavjesa,
- čišćenje prozora,
- ličenje zidova,
- čišćenje nadstrešnice i vanjskih dijelova fasade,
- uređenje dvorišta.

Prosinac: Završni izvještaji za projekte i izdanje časopisa „Klasje”

DONATORI

REPUBLIKA HRVATSKA
Središnji državni ured za Hrvate
izvan Republike Hrvatske

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

